

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 23/2010
26.3.2010

Asia: Irtisanominen

Oikaisuvaatimuksen tekijä:

Virasto: korkeakoulu

Päätös, johon haetaan oikaisua

Korkeakoulu on 16.12.2008 päättänyt irtisanoa X:n valtion virkamieslain 27 §:n nojalla taloudellisilla ja tuotannollisilla irtisanomisperusteilla päättämään 15.6.2009 lukien.

Asia on käsitelty yhteistyömenettelyssä 3.12.2008.

Korkeakoulun ei voida kohtuudella katsoa olevan velvollinen sijoittamaan henkilöä uudelleen taikka kouluttamaan häntä uusiin tehtäviin korkeakoulun talouden alijäämän aiheuttaman toimintamenojen vähennysvelvoitteen vuoksi.

Oikaisuvaatimus

X on vaatinut, että korkeakoulun päätös kumotaan. Korkeakoulussa on todettu huomattava kassavaje, jota on ryhdytty paikkaamaan muun muassa irtisanomisilla, jotka on kohdistettu hallintoon ja tukitoimiin ilman sen kummempia

perusteluja ja tutkimatta, mikä on tehtävien ja niitä suorittavien virkailijoiden tosiasiallinen tarve. Ilmoitetut perustelut ovat virkamieslain vastaisia, sillä ne edellyttävät korkeakoulun budjetin leikkausta. Sellaista ei ole tapahtunut, vaan määrärahoja ollaan lisäämässä. Ilmoitusta siitä, että tilanne olisi muuta kuin tilapäinen, ei ole mitenkään perusteltu. Opintotoimiston henkilöstö ei toimiston omankaan ilmoituksen mukaan tule selviytymään tehtävistään.

Opintotoimiston henkilöjärjestelyissä ei ole noudatettu hyväksyttäviä valintakriteerejä, vaan päällikkö on tehnyt valinnan mielivaltaisesti. X:n irtisanomisessa on kyse myös syrjinnästä, joka ilmenee X:n toimittamista liitteistä.

Asian käsittely ja selvittäminen

Korkeakoulun vastineessa on todettu, että korkeakoulussa on 24.9. - 3.12.2008 toteutettu yhteistoimintamenettely sen vuoksi, että yliopistojen koulutus- ja kehittämisinstituutin toimintavuoden 2008 alijäämän on syyskuussa 2008 arvioitu olevan ainakin 900 000 euroa. Yhteistoimintaneuvottelun piirissä on instituutin lakkauttamisen lisäksi ollut koko korkeakoulun tasolla toteutettava toimintamenojen vähennys, jonka on syksyllä 2008 arvioitu olevan suuruudeltaan vähintään 600 000 euroa tai 10 - 15 henkilötyövuotta. Toimintamenojen vähennys on toteutettu vähennysveloitteen puitteissa. Lisäksi virantäyttökiellolla ja hankintarajoituksilla on vahvistettu tavoitteen toteutumista. Henkilötyövuosien vähentäminen on ensisijaisesti pyritty toteuttamaan muilla keinoilla kuin irtisanomisilla (sisäiset siirrot, eläköityminen). Irtisanomisten kohdentamisessa on pyritty siihen, ettei korkeakoulun yliopistolain (645/1997) 4 §:n mukaisten perustehtävien hoitaminen vaarannu. Näin ollen irtisanomiset on kohdennettu hallinto- ja tukipalveluiden henkilöstöön.

Toimintamenojen vähennysveloitteen vuoksi korkeakoulun on tullut arvioida uudelleen se, mitkä tehtävät ovat olennaisimpia korkeakoulun tehtävien ja toiminnan kannalta. Työtehtävien ja niitä suorittavien henkilöiden tosiasiallinen tarve on selvitetty yhteistoimintamenettelyssä. Irtisanomisen perusteena on ollut se, että X:n tehtävät ja korkeakoulun mahdollisuudet tarjota X:lle tehtäviä suoritettavaksi ovat vähentyneet olennaisesti ja pysyvästi.

Toimintamenojen vähennysveloitteen vuoksi amanuenssin virka on päätetty yhteistoimintamenettelyssä lakkauttaa. X:n tehtäviin on vuonna 2008 kuulunut JOO-opintojen (joustava opinto-oikeus suomalaisten yliopistojen kesken) laskutus korkeakoulun osalta. Tehtävien suorittamisen on arvioitu vievän noin kahden viikon työajan ja tehtävät on siirretty toisen henkilön tehtäviin. X on toiminut varalla opintotukipalveluissa, mitä tehtävää hänen ei ole käytännössä juuri tarvinnut tehdä, koska tehtävä on ollut toisen henkilön vastuulla. Lisäksi X:n tehtäviin on kuulunut päivystysapulaisena toimiminen opetus- ja opiskelijapalveluiden palvelupisteessä. Tehtävää on ollut X:n lisäksi suorittamassa useampi henkilö. X:n tilalle ei ole otettu tähän tehtävään uutta henkilöä irtisanomisen johdosta. X:n tehtävänä on ollut myös opetus- ja opiskelijapalveluiden tietohallintasuunnitelman muokkaus. Tämä tehtävä on järjestetty toiminnan kannalta tehokkaammaksi siten, että muokkaamisesta vastaa tarvittavilta osin kulloinkin kyseessä olevan tehtäväalueen vastuullinen henkilö. X:n tehtävät ovat edellä mainitulla tavalla olennaisesti ja pysyvästi vähentyneet.

Korkeakoulun ei voida katsoa olevan velvollinen sijoittamaan X:ää uudelleen taikka kouluttamaan häntä uusiin tehtäviin. Asia on selvitetty yhteistoimintamenettelyssä. Toimintamenojen vähennysveloitteen vuoksi korkeakoulu ei pysty tarjoamaan X:lle tämän ammattitaitoon ja kykyyn nähden kohtuudella tarjottavissa olevaa muuta työtä eikä kouluttamaan häntä uusiin tehtäviin. Korkeakoululla on ollut voimassa tuki- ja hallintopalveluita koskeva virantäytökielto 29.9.2008 lähtien. Täyttökielto oli ensin voimassa 31.7.2009 asti, mutta sittemmin sitä on jouduttu jatkamaan vuoden 2009 loppuun asti.

Korkeakoulun yhteistoimintamenettelyssä on neuvoteltu korkeakoulun tasolla toteutettavasta toimintamenojen vähennyksestä taloudellisen tilanteen vaikuttamiseksi. Korkeakoulu ei ole vedonnut irtisanomisperusteena talousarvion toimintamäärärahojen vähäisyyteen tai talousarvion henkilöstömäärärahojen vähentämiseen.

X on vastaselityksessään vaatinut lainvastaisesta irtisanomisesta 24 kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen.

Tehtäviensä osalta X on todennut, että korkeakoulun vastineessa väitetään, että siinä luetellut tehtävät olisivat hänen amanuenssin virkaansa kuuluvia ja hänelle määrättyjä. Todellisuudessa opintotoimiston päällikkö on kahden vuoden ajan mielivaltaisesti ja asioista neuvottelematta jaellut tehtäviä opintotoimiston virkailijoille. Päällikkö ei suostunut X:n tehtävien uudelleenjärjestelyyn vuoden 2006 lopussa korkeakoulussa tapahtuneen tehtävien uudelleenjärjestelyn jälkeen. Päällikkö jätti X:n järjestelmällisesti tehtävänjaon ulkopuolelle. Korkeakoulu antoi tuolloin tosiasiallisesti luvan X:n syrjimiseen. X:ää syrjittiin järjestelmällisesti, kun taas toisia suosittiin. X on kuulemistilaisuudessa viitannut kaksi vuotta määräaikaisena palvelupäällikkö-nimikkeellä virkaa hoitaneeseen B:hen. X oli hoitanut kuntoon opiskelijavalintojen muutoksenhakuasiakirjojen laatimisen, jota muut eivät olisi osanneet. Kun X sai kyseisen työn sujumaan, päällikkö ennakolta ilmoittamatta tai neuvottelematta antoikin niiden hoidon jatkossa B:lle. B:n nimittäminen vakinaiseksi samalla kun X, vakituinen irtisanottiin, rikkoi selvästi myös rekrytointikieltoa. Hallintopäällikkö on kuulemistilaisuudessa väittänyt, että B on ollut vakinaisessa virassa. Kuulemismuistiossa hän sitä vastoin kertoo, että B on ollut "korkeakoulun vakituinen virkamies, joka on ollut opintotoimistossa määräaikaisessa työsuhteessa". Tällaista "vakituista määräaikaista" ei voi olla olemassakaan. Korkeakoulu on korvausvastuussa syrjinnästä.

Korkeakoulun väitteet siitä, että X:n sijoittaminen muihin tehtäviin vaatisi jonkinlaista kouluttamista on osa opintotoimiston päällikön harjoittamaa syrjintää. Hän on väittänyt eräässä yhteydessä, että X pitäisi ensin kouluttaa palvelutehtäviin. X on kuitenkin hoitanut palvelutehtäviä kymmenen vuotta yliopiston neuvonnassa ja kymmenen vuotta korkeakoulussa opintotuen pääneuvojana. Koulussa ei ole nyt ketään tuuraamassa opintotukilautakunnan sihteeriä. Tietohallintopalvelun järjestäminen tehokkaammaksi on harhaanjohtamista, sillä X on ainoa, jolla on työhön tarvittava osaaminen arkistoinnissa, joten kyseinen työ jää täysin hoitamatta. Väite töiden pysyvistä vähenemisestä ei pidä paikkaansa. Yhteistoimintamenettelyn aikana ei käyty mitään opintotoimiston sisäisiä, eri henkilöiden osaamista koskevia neuvotteluja, joihin henkilöstöpäätökset olisi voitu perustaa.

Korkeakoulu on virkamieslautakunnan pyynnöstä antanut lisäselvityksen korkeakoulun vakinaistamista henkilöistä ja heidän tehtävistään. Selvitykseen sisältyy muun muassa kuvaus palvelupäällikkö B:n asemasta ja tehtävistä. Korkeakoulu on katsonut, etteivät vakinaistetut tehtävät ole olleet X:n tehtävien mukaista tai vastaavaa työtä eivätkä ne ole myöskään olleet sellaista muuta työtä, joka vastaisi X:n koulutusta, ammattitaitoa ja kokemusta. X:ää ei ole ollut mahdollista sijoittaa uudelleen. Korkeakoulun tavanomaiseen henkilöstökoulutukseen kuuluvalla koulutuksella X:ää ei olisi ollut mahdollista kouluttaa vakinaistettujen tehtäviin ottaen huomioon X:n koulutus ja työkokemus. Lisäselvitykseen on liitetty X:n tehtävänkuvaus 9.3.2007.

X on lisäselvityksen johdosta antamassaan vastaselityksessä muun ohessa todennut, että korkeakoulu on palkannut hoitamaan JOO-opintojen laskutukseen uuden henkilön, koska X:n tehtäviin aluksi määrätty vakituinen virkamies irtisanoutui. Lisäksi korkeakoulu käyttää jatkuvasti tuntityöläisiä X:lle kuuluneissa ja muuten hänen hoidettavikseen sopivissa opintotoimiston tehtävissä. X:n mukaan korkeakoulu on antanut väärää tietoa väittäessään, etteivät vastineessa mainittujen vakinaistettujen tehtävät ole olleet X:n suorittamien tehtävien mukaisia tai niitä vastaavia tai sellaisia, että niitä olisi voitu tarjota hänelle ottaen huomioon koulutus, ammattitaito ja kokemus. X on pitänyt palvelupäällikkö B:n tehtävänkuvausta virheellisenä ja omaa tehtävänkuvaansa puutteellisenä. X on katsonut, että hänet olisi voitu siirtää suoraan palvelupäällikkö B:n tehtäviin, eikä hän olisi tarvinnut mitään uudelleen koulutusta. Aalto-yliopistoa luotaessa monia henkilöitä on siirretty vastaaviin tehtäviin muissa Aalto-yliopistoon liittyvissä korkeakouluissa. Asiaa ei X:n kohdalla ole millään lailla selvitetty.

Aalto-yliopisto/Korkeakoulu on virkamieslautakunnan pyynnöstä antanut lisäselvityksen X:n viimeksi mainitun vastaselityksen johdosta. Siinä on muun muassa todettu, ettei korkeakoulu ole palkannut X:n hoitamiin tehtäviin uusia henkilöitä eikä käyttänyt jatkuvasti tuntityöläisiä X:lle kuuluneiden tehtävien hoitamisessa. JOO-opintojen laskutuksen vastuu on siirretty opetus- ja opiskelijapalveluissa vakituisessa palvelussuhteessa olevalle suunnittelijalle, jonka työtehtävistä 50 prosenttia muodostuu yksikön taloustehtävistä, mukaan lukien JOO-opintojen laskutus. Suunnittelijalla on ollut vuoden 2009 aikana tuntipalkkaisena ruuhka-apuna opiskelija yhteensä viiden työpäivän ajan. Laskutus on toteutettu kahdessa viikossa. Vuodesta 2010 laskutus tapahtuu sähköisesti, mikä edelleen helpottaa ja nopeuttaa sitä.

X on antanut viimeksi mainitun lisäselvityksen johdosta vastaselityksen. Aalto-yliopistosta löytyy paljon tehtäviä, joihin X ilman koulutustakin olisi voitu sijoittaa. Opintotoimiston johtaja on perustanut määräaikaisen palvelupäällikön viran ja edelleen vakinaistanut sen käyttämällä tekaistua tehtävänkuvausta. Tämän päällikön todelliset tehtävät olisivat olleet X:lle sopivia. Korkeakoulun on annettava asiasta selvitys.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan viranomaisella on oikeus irtisanoa virkamies, jos virkamiehen tehtävät tai viraston mahdollisuudet tarjota virkamiehelle tehtäviä suoritettaviksi olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti vähenevät. Edellä tarkoitettua perustetta irtisanomiseen ei katsota lain 27 §:n 2 momentin mukaan olevan ainakaan silloin, kun 1) irtisanomista on edeltänyt tai seurannut uuden henkilön ottaminen samankaltaisiin tehtäviin eikä viraston toimintaedellytyksissä ole vastaavana aikana tapahtunut muutoksia; 2) irtisanomisen syyksi ilmoitetut tehtävien uudelleenjärjestelyt eivät tosiasiallisesti vähennä virastossa tarjolla olevia tehtäviä tai muuta tehtävien laatua.

Valtion virkamieslain 27 §:n 4 momentin mukaan viranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta irtisanoa virkamiestä taloudellisella ja tuotannollisella syyllä, jos virkamies voidaan samassa virastossa ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin.

Valtion virkamieslain 11 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava palveluksessaan olevia virkamiehiä tasapuolisesti niin, ettei ketään perusteettomasti aseteta toisiin nähden eri asemaan muun muassa sukupuolen tai iän vuoksi. Siitä, mitä syrjinnän käsitteellä tarkoitetaan, vastatoimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään sukupuoleen perustuvan syrjinnän osalta naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) sekä eräiden muiden syrjintäperusteiden osalta yhdenvertaisuuslaissa (21/2004).

Oikeudellinen arvio ja johtopäätös

Taloudelliset syyt ovat johtaneet siihen, että korkeakoulun on tullut vähentää toimintamenojaan. Kysymys ei ole ollut toimintamäärärahojen vähäisyydestä tai talousarvion henkilöstömäärärahojen vähentämisestä. Toimintamenojen vähennysvelvoite on korkeakoulun osalta ollut 600 000 euroa tai 10 - 15 henkilötyövuotta. Taloustilanteesta ja sen aiheuttamista henkilöstövaikutuksista on käyty 24.9. - 3.12.2008 välisenä aikana yhteistoimintaneuvottelut. Henkilötyövuosien väheneminen on ensisijaisesti pyritty toteuttamaan muilla keinoin kuin irtisanomisin, kuten sisäisin siirroin ja eläkeratkaisuin. Asiassa on kuitenkin tullut uudelleen arvioitavaksi, mitkä tehtävät ovat olennaisia korkeakoulun toiminnan kannalta. Irtisanomisten kohdentamisessa on pyritty siihen, ettei yliopistolain 4 §:n mukaisten perustehtävien hoitaminen vaarannu, joten irtisanomiset on kohdennettu hallinto- ja tukipalveluiden henkilökuntaan.

X on ollut amanuenssin virassa hallinto-osaston opetus- ja opiskelijapalveluissa. Hänen tehtäviin on vuonna 2008 kuulunut JOO-opintojen laskutus, jonka hoitamisen on arvioitu vievän noin kahden viikon työajan ja tehtävät on siirretty toisen henkilön hoidettaviksi. X on ollut varalla opintotukipalveluissa, jota tehtävää hän ei ole käytännössä joutunut hoitamaan. Hän on toiminut opetus- ja opiskelijapalveluiden palvelupisteessä päivystysapulaisena, jota tehtävää on ollut hoitamassa useampi henkilö, eikä X:n tilalle ole otettu uutta henkilöä. X:n tehtäviin kuulunut opetus- ja opiskelijapalveluiden tietohallintasuunnitelman laatiminen on järjestetty siten, että siitä vastaa kulloinkin ky-

seessä olevan vastuualueen henkilö. Edellä esitetyn mukaisesti X:n tehtävät ovat vähentyneet olennaisesti ja pysyvästi, ja yhteistoimintamenettelyssä hyväksytyn mukaisesti X:n amanuenssin virka on päätetty myös lakkauttaa.

Korkeakoulussa on ollut voimassa tuki- ja hallintopalveluja koskeva virantäytökielto 29.9.2008 - 31.12.2009. Korkeakoulun antaman selvityksen mukaan X:n hoitamiin tehtäviin ei ole myöskään palkattu uusia henkilöitä, eikä korkeakoulu ole käyttänyt tuntityöläisiä siinä määrin, että sillä olisi merkitystä X:n tehtävien vähentymisen kannalta. Korkeakoulussa on vakinaistettu yhteensä 16 henkilöä, mutta heidän työtehtävänsä eivät saadun selvityksen mukaan ole olleet samankaltaisia kuin X:n tehtävät. Näin ollen ei ole ollut myöskään valtion virkamieslain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua estettä irtisanomiselle.

Asiassa on kuitenkin otettava huomioon, ettei viranomaisella ole oikeutta irtisanoa virkamiestä, jos virkamies voidaan samassa virastossa ammattitaitonsa ja kykynsä nähden kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin. Tässä tulee tarkasteltavaksi, olisiko X:n irtisanominen voitu välttää tarjoamalla hänelle jotakin niistä tehtävistä, jotka korkeakoulu on vakinaistanut tai olisiko hänet voitu kouluttaa niihin.

Uudelleensijoittamis- ja kouluttamisvelvoite asettaa viranomaiselle aktiivisen toimintavelvollisuuden. Virkamiehelle on tarjottava ensisijaisesti hänen aiempaa virkaansa vastaavaa työtä ja jos tällaista työtä ei ole, hänelle on tarjottava muuta virkamiehen koulutusta, ammattitaitoa ja kokemusta vastaavaa työtä. Työnantajan on myös järjestettävä virkamiehelle sellaista uusien tehtävien edellyttämää koulutusta, jota voidaan sekä virkamiehen että työnantajan kannalta pitää tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena.

Korkeakoulussa vakinaistettuihin kuuluu Hallinto-osastolla toimiva palvelupäällikkö, johon tehtävään on nimitetty B. Saadun selvityksen mukaan hän vastaa opiskelija- ja hakijapalveluiden toiminta-alueista ja yhteisvastuullisesti opintoasianjohtajan kanssa yksikön johtamisesta ja hallinnosta. Hän toimii esimiehenä ja toiminta-alueiden johtamis- ja kehittämistehtävien lisäksi hänen tehtäviinsä kuuluu vastata niiden taloudesta, strategisista linjauksista ja erityisasiantuntijuudesta. Muita vakinaistettuja ovat innovaatiokeskuksessa toimivat suunnittelija ja johtaja, IT-palvelukeskuksessa toimivat projektipäällikkö, sovellussuunnittelija, kouluttaja, ATK-tukihenkilö ja tietoliikennesuunnittelija, Mediakeskuksessa tuotantopäällikkö, Muotoilun osastolla toimivat kaksi harjoitusmestaria ja taloussihteeri, Hallinto-osastolla toimivat verkkotuottaja ja kaksi viestintäsuunnittelijaa ja kirjastossa arkistonhoitaja.

Kun verrataan edellä mainittuja X:n tehtäviä vakinaistettujen tehtäviin, X:n tehtäviä ei voida pitää samankaltaisina tai vastaavina. X:ää ei ole ammattitaitonsa ja kykynsä nähden voitu kohtuudella sijoittaa uudelleen eikä myöskään kouluttaa uusiin tehtäviin.

Aalto-yliopisto on aloittanut toimintansa 1.1.2010. Korkeakoulu ei ole voinut tehdä Aalto-yliopistoa tai muita siihen liittyneitä korkeakouluja sitovia henkilöstöratkaisuja.

Asiassa ei ole käynyt ilmi syrjintään liittyviä tai muitakaan sellaisia seikkoja, joiden johdosta irtisanomista olisi pidettävä laittomana. Korkeakoululla on ol-

lut valtion virkamieslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu peruste X:n irtisanomiseen.

Virkamieslautakunta ei ole toimivaltainen ottamaan kantaa X:n vaatimukseen siltä osin, kuin hän katsoo tulleensa syrjityksi vuonna 2006 tapahtuneiden opintotoimiston tehtävien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä. Virkamieslautakunta ei ole myöskään toimivaltainen tutkimaan X:n palkkavaatimusta.

Päätös

Virkamieslautakunta ei tutki oikaisuvaatimusta syrjintävaatimusten eikä palkkavaatimuksen osalta.

Virkamieslautakunta hylkää oikaisuvaatimuksen.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 11 §, 27 §:n 1 mom., 2 mom. ja 4 mom. 53 § 2 mom.

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Esittelijä

Rita Ruuhimäki

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla, Äijälä, Isomäki, A. Nieminen, Komulainen ja Keturi sekä varajäsen Nummijärvi.